

DR. PHD SUBA JÁNOS
térképtárvezető, Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Hadtörténeti Térképtár, Budapest
suba.janos@mail.militaria.hu

DEMARKÁCIÓS VONALAK FELVIDÉKEN 1918. (KARTOGRÁFIA-ELEMZÉS)

LINES OF DEMARCATION IN UPPER-HUNGARY, 1918.

ABSTRACT

The Czech and the Slovakian National Council had definite ideas about the boundaries of the future Czechoslovakian state. The Czech government was seeking to occupy the demanded territory before the decision of the peace conference. Masaryk, who was the President of the Czechoslovakian Republic, demanded the evacuation of Slovakia repeatedly. According to the Hungarian government, the occupation was not a political issue but the question of strategic expediency. That is why a Line of demarcation was created (between Bartha, minister of foreign affairs and Milan Hodza, Czech envoy). This Bartha–Hodza line of demarcation roughly followed the Northern geographical line of the Hungarian language border.

The Hungarian government had an illusion that the final line of demarcation would be set by taking the temporary agreement into consideration. The president of the French military mission, Vix lieutenant-colonel, handed over the list on December the 24th, 1918 that defined the historical borders of the Slovakian land, behind which the Hungarian legions had to be ordered. This made the line(s) of demarcation that had been created earlier pointless. In addition, the Czech army did not cease its attacks afterwards, willing to occupy as big territories as possible.

Kulcsszavak: Szlovák nemzeti tanács, Masaryk, Bartha–Hodza demarkációs vonal, Francia katonai misszió, Vix alezredes, Szlovákia történelmi határa.

Key notes: Slovakian National Council, Masaryk, Bartha–Hodza line of demarcation, French military mission, Vix lieutenant-colonel, historical borders of the Slovakian land

1. Bevezetés

1918. október 31-én a magyar polgári demokratikus forradalommal egy időben az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlása felgyorsult. November 1-jén Linderer Béla hadügyminiszter elrendelte, hogy a magyar csapatok tegyék le a fegyvert. 1918. november 3-án a padvai fegyverszünet aláírásakor az Osztrák–Magyar Monarchia gyakorlatilag a következő részekre esett szét:

- ✓ Magyarország, Horvátország és Szlavónia nélkül.
- ✓ Zágrábban a horvátok már 1918. október 2-án kimondták elszakadásukat Magyarországtól.
- ✓ Megszületett Német-Ausztria a Ciszlajtaniai német lakta területekből.
- ✓ Csehszlovákia: még egyelőre Csehország, Morvaország, valamint Szilézia cseh és morva lakta részeiből.
- ✓ Létrejött Jugoszlávia az alábbi alkotórészekből: Horvát-Szlavonország, Bosznia-Hercegovina, Dalmácia, az Osztrák örökös tartományok horvát és szlovén lakta területeiből, illetve Szerbiából.

- ✓ Nyugat-Ukrajna, Kelet-Galícia és Bukovina ukrán lakta területéből.
- ✓ Nyugat-Galícia és Szilézia lengyel lakta területének igazgatását a Lengyel Köztársaság nevében működő Krakói felszámoló bizottság vette át.

Ezek az államok területi követelésekkel léptek lel egymás ellen.¹ Továbbá területi igényei voltak Romániának, Szerbiának, és Olaszországnak. Horvátországban erőteljes mozgalom bontakozott ki a Szerbiával való egyesülés mellett. Bécs Németország felé, Lemberg pedig Nyugat-Ukrajna felé vonzódott. Teljes volt a zűrzavar.² Közben mindenki hadsereget szervezett, és mindenki ellen harcolt, azért hogy a békekonferencián, birtokon belül tárgyalhasson.

IV. Károly király lemondásával, az egykori Monarchia „jogilag” is az egymástól független és egymással civakodó államok halmazává vált. A kortárs is így látta: „Az első mámorral elmúlt a testvériség. A gyűlölet újra éledt. Horvátországból elmenekülnek a magyarok. Szlovének, horvátok, osztrák- németek egymással versenyeznek abban, hogy kifoszszák és meggyötörjék az olasz frontról hazatörekvő magyar katonákat. Galíciában egymást gyilkolják a lengyelek és az ukránok. Erdélyben a román tenger közepén állandó rettenet a magyarság élete, a csehek kapzsi szerző vággyal fegyveres erőt küldenek Magyarország földjére. Ebben a pillanatban úgy látszik, hogy a Monarchia minden népe. háborúban áll minden más nép ellen és mind együtt szövetkezik a magyarság megrontására. A balkáni vérbosszú országa lettünk, ahol hiába minden béketárgyalás, európai határozat, népeknek kijáró önrendelkezési jog, szemet, szemért, fogat fogért, vért vérért kegyetlen elve száll majd nemzedékről nemzedékre.”³

2. Belgrádi konvenció

Ilyen szituációban zajlott le a Károlyi Mihály vezette magyar fegyverszüneti küldöttség Belgrádi útja. A Károlyi Mihály kormánynak egyik első lépése az antant hatalmakkal való viszony rendezése volt. Jelen esetben a Balkánon állomásozó francia haderő vezetőjével, Franchet d'Espèrey-vel.⁴ A monarchia felbomlása miatt a francia tábornok érvénytelennek tartotta a padovai fegyverszünetet, és november 5-én átkelt a Száván serege élén. Úgy gondolta, hogy a padovai fegyverszünet csak az olasz demarkációs vonalat írta elő, és a feltételek Magyarországra nézve nem jártak konkrét következményekkel.⁵ Ezért a magyar kormánynak új katonai megállapodást kellett kötnie az antant államok és szövetségeseik képviselőivel. A Belgrádi katonai konvenciót november 13-án írtak alá.⁶ Az egyezmény értelmében a „magyar Kormány összes csapatait északra vonja vissza attól a vonaltól, amelyet a Nagy-Szamos felső folyása, Beszterce–Marosfalu–Maros folyónak a Tiszába való torkolata, Szabadka, Baja, Pécs, amely helyeket a magyar csapatok nem tarthatnak megszállva s a Dráva folyása, alkot addig, ahol ez a folyó a Szlavón-Horvát határral összeesik”.⁷

Az egyezmény megkönnyítette Magyarország katonai-politikai megszállását, mivel adott frontszakaszra kötöttek. Ugyanakkor biztosíték volt arra, hogy a magyar kormány nem támaszt nehézséget sem a stratégiai pontok megszállásában, sem az ország közlekedési vonalainak és eszközeinek használatában.⁸

3. A Felvidéki demarkációs vonalak kialakulása

3.1. A demarkációs vonalak sajátosságai

„A demarkációs vonal az ellenséges felek kölcsönös beleegyezésével fegyverszünetek alatt a terepen kijelölt határvonal, amelyet a további összeütközéseknek elejét veendő hadakozó felek csapatai és egyénei át nem léphetnek.”⁹ A megfogalmazásból megállapítható a demarkációs vonal első jellemzője, az ideiglenesség. Amikor a katonai erőt a háborús célok elérésében háttérbe szorítja más politikai, diplomáciai eszközök alkalmazása, illetve a kettő kombinálása. A másik jellemzője a terepen kijelölt vonal. Ugyanis először a térképen meghúzott vonalat a terep sajátosságaihoz kell igazítani. Azonban az ideiglenesség miatt erre sokszor nem kerül sor, mert már átléptek, és így érvényét veszítette a megállapodás.

Ezért át kell tekintenünk a Cseh Nemzeti tanács, illetve a Csehszlovák állam vezetőinek elképzeléseit a létrejövő csehszlovák állam határaitra, mint hadicélra vonatkozólag.¹⁰

3.2. Cseh és szlovák elképzelések „Szlovákia” határáról

A Cseh Nemzeti Tanácsnak határozott elképzelései voltak a leendő Csehszlovák állam határáiról. Supka Géza Prágai magyar követ 1918. november 7-én jelentette, hogy a Cseh Nemzeti Tanács igényt tart Észak-Magyarország területére a Duna vonala–Vác–Gyöngös–Miskolc–Tokaj–Csap–Máramarosziget–Verecke vonaláig.¹¹

A csehszlovák kormány arra törekedett, hogy az általa igényelt területet még a békekonferencia döntése előtt birtokba vegye.¹² Ezt egyfelől diplomáciai úton, másfelől a Vág völgyében és a Morva folyótól keletre működő csapatainak megerősítésével igyekezett elérni. Ezt bizonyítja, az a jegyzék, amelyet Masaryk – a Csehszlovák Köztársaság elnöke – intézett Károlyi Mihályhoz 1918. november 14-én. Ebben Szlovákia kiűrését követelte, azzal hogy „a magyar kormány haladéktalanul adjon parancsot hadseregének, hogy csapatai, tartózkodjon biztonsági csapataink kiűzésétől”.¹³

A jegyzék egy szóval sem említi Szlovákia határait. Ugyanakkor a már aláírt belgrádi katonai egyezmény tizenhetedik pontja szerint a magyar területek magyar közigazgatás alatt maradnak volna.

A Szlovák Nemzeti Tanács nevében Milán Hodza¹⁴ – akit Budapesti követté neveztek ki – a következő területek átadását követelte: „Trencsén, Nyitra, Bars, Turóc, Árva, Liptó, Szepes, Sáros és Zólyom megyék teljes egészben, Pozsony városa, Pozsony megye Csallóköz nélkül. Selmecbánya városa, Hont megye Hontnadas¹⁵–Magasmajtény¹⁶ vonalától északra Nógrád megye Balassagyarmat, Losonc és Salgótarján városával együtt, e helységek¹⁷tól délre eső részét Magyarországnak hagyva, Abaúj-Torna megyének Seps¹⁷–Nagyida¹⁸–Hernádsadány¹⁹ vonalától északra eső része, Kassa városa. Ung megye Kozma²⁰–Ungvár vonalától északra eső része, innen Abaúj–Szina²¹ irányába északra húzódó vonal, amely község Csehszlovákiáé.”²²

Ebből is látható, hogy a Szlovák Nemzeti Tanács nem tartott igényt: Csallóközre, Komárom és Esztergom megyékre, és az Ipolyságra. Salgótarjánt és Pozsonyt nem etnikai, hanem gazdasági okokból igényelték. Pozsony – ezt Masaryk is elismerte – lakosságát tekintve, nem szlovák, de nem is magyar, hanem német, vidéke viszont szlovák és Csehszlovákiának gazdasági okokból szüksége van Pozsonyra. Pozsony lesz a mi dunai kikötőnk – mondta Masaryk – kivitelnk nagy részének, főleg a cukornak, a fának és a szénnek vízi utakra van szüksége.²³

Az igényeit határvonal Losonctól keletre sehol sem érte el a békeszerződésben később megállapított határokat. És a területi követelés mérsékeltebb volt, mint a Cseh Nemzeti Tanács területi követelése.

3.3. A Bartha–Hodza demarkációs vonal születése

Milán Hodza – aki a szlovák politikai elit megbízásából november 23-a óta Budapesten tartózkodott – 1918. november 25-én tárgyalásokat kezdett a magyar kormánnyal. Közben a Szlovák Nemzeti Tanács képviselői is Budapestre utaztak. Hodza megkezdte tárgyalásait, anélkül hogy erre Prágából megbízást kapott volna. Ezért ezek a tárgyalások Prágában nagy ellenállást váltottak ki. Hodza azért kezdett tárgyalásokba, mert a szlovák elit hatalmát – a cseh megszálló csapatok gyengesége, Prága és Párizs segítségnyújtásának elmaradásával – csak a magyar kormánnyal kötött kompromisszum menthette meg. Mint mondotta: „A tárgyalások fő célja az én felfogásom szerint egy olyan átmeneti helyzetnek a teremtése volt, amelyet a magyar kormánynak a csehtót állammal szemben való felfogása tett szükségesé.” Ugyanakkor hangsúlyozta törekvését, arra hogy: „A békétárgyalásokig bizonyos provizóriumot létesítsünk, kapcsoljunk ki bizonyos elvi kérdéseket, elsősorban a területi kérdést, másodsorban a csehszlovák orszáig igényeit.”²⁴

A magyar politikusok is nagy reményeket fűztek a tárgyalásokhoz. A nyitrai alispán jelentette, hogy: „Az egész vármegye szorongva és aggódva várja a budapesti tárgyalások eredményét, és az utolsó órában kérjük minden lehető módon, befejezését és a cseh csapatok azonnali kiharcolását sürgetni, ellen esetben a közrend és biztonság teljesen felbomol, és beláthatatlan események következnek be.”²⁵

Hodza tárgyalási alapja egy nemzetiségi térkép volt, amelyet a cseh békedelegáció is használt Párizsban a békétárgyalásokon. A térképen a már említett területi követelések voltak berajzolva, etnográfiai határként, ahol 50–100%-ban szlovákok élnek. A magyarok nem fogadtak el a térkép adatait. A tárgyalásokon a vármegyék nemzetiségi viszonyait vették alapul, és csak a járásokra lebontva ismerték el az 50%-os nemzetiségi arányt. Egyébként, a tárgyalások tizenöt vármegyéről folytak.

Ha a közigazgatási járások szerint nézzük a magyarlakta területet; elhelyezkedését, az 1910. évi statisztika alapján a következő képét kapjuk: a magyar többségű járások a somorjai (90%), a dunaszerdahelyi (99%), a komáromi (96%), a galántai (90%), és a vágselyei (70%). Az ógyallai (93%), a szenci (77%), az érsekújvari (55%), a párkányi (97%), a verebélyi (56%). A zselizi (96%), a korponai (58%), a losonci (47%), a feledi (97%), a rozsnói (54%). A nagykaposi (74%), a királyhelmeci (99%), a sepsii (81%).

A magyar nyelvterülethez tartozó legnagyobb városok a megyei székhelyek közül Pozsony, Kassa, Munkács és Ungvár volt. A magyarok száma az 1910. évi népszámlálás szerint egész Szlovákiában 893 000 volt, szemben 1 686 000 szlovákkal.²⁶ Ehhez jöttek még természetesen a Kárpátaljai magyarok is.

Közben Vix alezredes²⁷ december 3-án, Budapesten jegyzéket nyújtott át a magyar kormánynak. Ebben az Antant utasította Károlyit Szlovákia kiürítésére. „Az antant elismerte a csehszlovák államot és az antanthatalmak a csehszlovák hadsereget is szövetségeseiknek ismerték el. A csehszlovák államnak jogában áll megszállni Szlovákia területét. Mar azon okból is, hogy a csehszlovák állam, mint szövetséges hadviselő fel részt vesz a fegyverszünet végrehajtásában is, amely elrendeli a volt Osztrák–Magyar Monarchia megszállását. Ennek folytán megbíztak, hívjam fel a magyar kormányt, hogy haladéktalanul vonja vissza csapatait a szlovák területről.”²⁸

A jegyzék nem határozta meg pontosan, hogy mit kell érteni szlovák területen. Ezért Hodza folytatta tárgyalásait. 1918. December 4-én táviratozott Párizsba Benešnek, hogy kérjen felhatalmazást a következő városok megszállására: Pozsony, Galánta, Érsekújvár, Komárom Léva, Ipolyság, Balassagyarmat, Salgótarján, Losonc, Rimaszombat, Rozsnyó, Kassa a szlovák lakosságú környékük, Töketeremes, Csap és Ungvár.²⁹

Egy másik táviratban már a Duma vonalát az Ipoly torkolatáig igényelte.³⁰ Ugyanakkor felkérte Vix alezredest, hogy kérjen utasításokat a határvonalakra vonatkozólag. Vix továbbbította Hodza javaslatait.

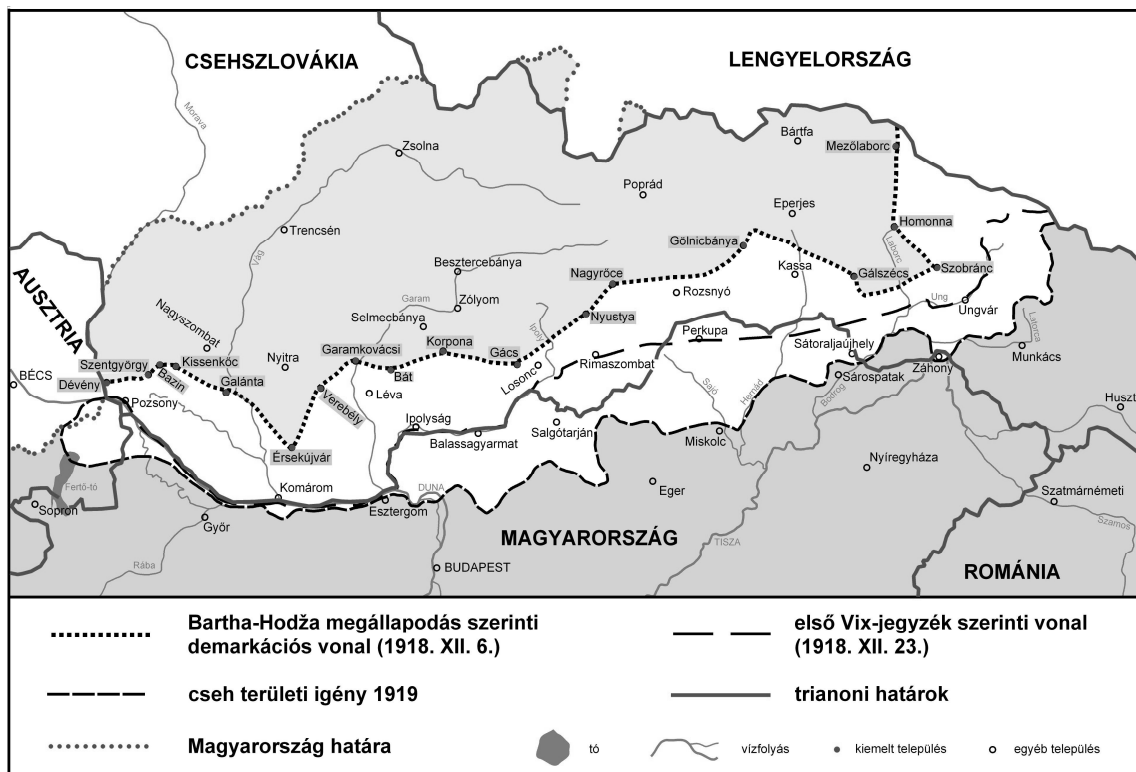
3.4. A Bartha–Hodza-féle demarkációs vonal futása

Vix hozzájárult, hogy a magyar és a cseh fél közvetlenül egyezzen meg egy ideiglenes határvonal tekintetében, míg a végleges demarkációs vonalat nem közlik. Hodza állítása szerint, Ő 1918. december 6-án, a budapesti csehszlovák követség jelzésével ellátott papíron Bartha által is alá irt jelentést küldött Vix alezredesnek, hogy az adott instrukciók alapján a következő ideiglenes demarkációs vonalban egyeztek meg, amelyet a csehszlovák haderő megszállhat: Dévény³¹–Bazin³²–Kissenkőc³³–Sifak folyó mentén Pered³⁴–Verebély³⁵–Garazkovacsi (Garamkovácsi!)³⁶–Bát³⁷–Hontnémeti³⁸–Litva³⁹–Lest⁴⁰–Losonc⁴¹ – innen egyenes vonal Szolnok (helyesen Szomolnok)⁴² községig, tovább Margitfalvához.⁴³ Hernád völgyében követi Sáros megye déli határát egészen Zemplén megye határáig, egyenesen Töketerebeshez,⁴⁴ magába foglalja Gálszécset,⁴⁵ tovább közvetlenül Töketerebestől Szobránc⁴⁶ községen át, Vihorlát község teteje, Homonnán⁴⁷ és a Laborc völgyén át a magyar–lengyel határig.⁴⁸

Magyar források szerint az ideiglenes demarkációs vonalul: Dévényújfalú⁴⁹–Szentgyörgy⁵⁰–Galánta⁵¹–Verebély–Bát–Korpona⁵²–Gács⁵³–Nyusta⁵⁴–Nagyőrce⁵⁵–Gölnicbánya⁵⁶–Lemes⁵⁷–Gálszecs–Nagymihály⁵⁸–Szobránc–Homonna–Mezőlaborc⁵⁹ állapított meg.⁶⁰

Bartha Albert 1929. január 9-én „egyeb budapesti lapokban” és 1929. szeptember 8-án a pozsonyi „slovák” című napilapban megcáfolta, hogy Ő a fenti szövegű egyezményt Hodzával együtt saját kezűleg aláírta volna.⁶¹

1. térkép: Demarkációs vonalak és területi igények (1918–1919)

A magyar kormány által kiadott francia nyelvű dokumentum kötetben a Hodza–Bartha féle egyezményről szó sincs.⁶² A Vix misszió iratai között sem található az egyezmény másolata. Valószínű az, hogy a könyvben idézett 126. sorszámú levelet Hodza elküldhette Vixnek, de csak a saját aláírásával, nem pedig „Dr. Bartháéval” együtt.

Az viszont igaz, hogy Bartha hadügyminiszter megbízásából a pozsonyi kerületi parancsnokság és Dr. Hodza Milán között, Vix alezredes hozzájárulásával tárgyalások indultak meg egy ideiglenes határvonal megállapítása tekintetében, amíg az antant által megállapított, végleges demarkációs vonal mindkét féllel közöltetni fog.⁶³

A tárgyalásokba a csehek azért mentek bele, mert a szerveződő hadseregük meg nem volt képes a követelt területek teljes megszállására. Igaz hogy a megszállásra sem a Paduai fegyverszüneti szerződés, sem a Belgrádi katonai egyezmény nem jogosította fel Őket. Egyszerűen a békekötésig birtokba akartak venni az igényelt területeket. Ugyanis a párizsi tanácskozásokon és szerte Európában a helyzet egyre zavarosabb lett. Csak az látszott biztosnak, amit azonnal birtokba lehetett venni.

Ezért kapóra jött a cseheknek, hogy a pozsonyi kerületi parancsnokság velük a helyi fegyverszüneti vonalak megállapítása végett érintkezésbe lépett, s ennek eredménye lett a Hodza Milán és Bartha Albert által kötött szerződés. Hiszen a magyar kormány álláspontja szerint a megszállás nem is politikai kérdés, hanem stratégiai célszerűségek dolga. Ezért bízta meg Bartha hadügyminisztert a részletek megbeszélésével. A határok megállapítása ugyanis a békekonferencia elé tartozik.⁶⁴

3.5. Az 1918.december 4-i megállapodás

A pozsonyi kerületi parancsnokság iratai között megtalálható egy 1918.december 4-én kelt jegyzőkönyv. A kerületi parancsnokság és a bevonuló cseh haderő („Cs.vojenske velitelstvi na Slovensku”) között kötött egyezségről a Morva és a Vág folyó közötti helyi demarkációs vonalra vonatkozólag, amely a pozsony vármegye településein és a Kis-Kárpátok csúcsain húzódott. Ebből idézünk: „Demarkationslinie südlich Eisenbannstation Devenyto-südlich Bisternitz – +426 – 585 Ahornberg – Dreiteiner Katterberg – +494 Mühle nördlich Czajla, Strassen-Baahn-kreuzung, Meierhof Bahnwald südlich Nagy és Kissenkocz, Mühle am Sifak p. mv.–Sárfő–Kápolna–Pusztá Pál–Meierhof auí Strasse Majcyhov (?)–Szilincs-südlich–Vágkeresztur-südlich–Válta ausschliessend an die Waag als Linie der Besetzung seitens der tschech. Truppen.”⁶⁵

Ez a Dévenytó vasútállomástól délre – Besztercétől⁶⁶ délre a 426 Malinsky (csúcs)⁶⁷–585 háromszögelési pont⁶⁸–Ahornberg (Kornberg) csúcsa⁶⁹–494 Dreisteiner Katterberg⁷⁰–Czajlától⁷¹ Északra lévő patak-út- és vasútkeresztződés, Meierhof Bahnwald (majorság)⁷²–Nagysenkőc–Kissenkőc–Sifak patakon lévő malom–Sárfő⁷³–Kápolna⁷⁴–Pusztapát⁷⁵–Szilincs⁷⁶–Vágkeresztúr⁷⁷–Válta⁷⁸ vonalat jelöli.

A térképi elemzésből kiderül, hogy Dévenytó vasútállomás Devenyújfalutól északra fekszik, és fontos vasúti csomópont. Itt fut össze Szokolcáról (Észak-Magyarországról) és Bécsből jövő vasútvonal, s onnan halad tovább Pozsony felé. Czajla Bazintól északkeletre fekszik. Nagy és Kissenkőc a Sifak patak mentén található. A Sifak folyó a Kis-Kárpátokból ered, innen a Feketevízbe torkollik, majd a Dudvágba és a kis Dunába folyik. Szilicsnek van egy másik neve Szelics (a helységnévtárakban is így szerepel). Válta helyesen Váltasúrként szerepel a térképeken.

3.6. Az 1918. december 8-i megállapodás

December 8-án újabb tárgyalások voltak a pozsonyi kerületi parancsnokság és a cseh-szlovák megszálló csapatok között. A következő megegyezés született a demarkációs vonalra nézve.⁷⁹ A cseh csapatok megszállják a következő vonalat: Dévénytő vasútállomás–Beszterce–426 Malinsky Vrh és 585 Ahornberg magaslati pontok, Szentgyörgy városa,⁸⁰ Tótgurab,⁸¹ Hattyú-patak,⁸² Sárköz, Csataj,⁸³ Páld,⁸⁴ Ábrahám⁸⁵ 134-es háromszögelési pont,⁸⁶ és Vága.⁸⁷

A két vonal összevetéséből megállapítható, hogy a magyarok egy újabb sávot adták át. Benne Bazint, Szentgyörgyöt, valamint Szeredet közvetlen környékével együtt. Feltehetően azért, mert így jobban megfelelt az etnográfia határnak.

A magyar hadügyminisztérium (1918. december 8-án kelt 32 901. sz. eln. 1. oszt. iratában) a csapatok által megállapított helyi demarkációs vonalat jóváhagyta és érvényesítette. Felhívta a figyelmet arra, ha a csehek a fegyverszünet leteltéig a legújabb követeléseiket fenntartják „a Dévény–Bazin–Kissenkőc–Sifak patak–Pered–Zsigárd”⁸⁸ vonal végleges demarkációs vonalnak tekintendő, és a cseh támadások ellen is tartani kell. A Vágsellyei vasútvonalat csak akkor kell feladni, ha elkerülhetetlenül szükséges és egyébként harcra kerülne sor.⁸⁹ Ugyanakkor törekedni kell - megegyezés útján arra, hogy a Budapest–Pozsony közötti vasúti forgalom zavartalan legyen.

Ezért Bartha bejelentette: A tótok képviselőjében Dr. Hodzával lefolytatott tárgyalások alapján elrendelem, hogy: Dévény–Bazin–Kissenkőc–Sifak folyása–Pered–Érsekújvár⁹⁰–Zsitva folyó⁹¹–Verebély–Garamkovácsi–Bát–Hontnémeti–Litva–Lest–Losonctamási⁹²–Nusta–Nagyrocze–Betlér⁹³–Szomolnok–Gölnic folyó Margitfalváig⁹⁴–Hernád folyó Sáros vármegye déli határa Zemplén vármegye határáig–Gálszécs–Töketerbes–Solymos⁹⁵–Szobránc–Vihorlát 1074 magaslati ponton Homonán át a Latorcza folyó mentén a határig húzódó vonaltól északra csak olyan csapatok maradjanak meg, amelyek kiegészítésüket a fenti vonaltól északra fekvő területekről kapják.⁹⁶ (Bartha–Hodza féle vonal). A Miniszteri Fegyverszüneti Bizottság irataiban is ez a vonal szerepel. Azzal a megjegyzéssel, hogy ez a demarkációs vonal csak az újabb utasításokig érvényes.⁹⁷ A megállapított fegyverszüneti vonal magyar kézen hagyta Ungvárt, Kassát, Salgótarját, Losoncot, Lévát, Pozsonyt, Csallóközt valamint a felvidék jelentékeny részét.

A pozsonyi kerületi parancsnokság december 10-én jelentette: a helyi demarkációs vonal megállapítása véget kiküldött vezérkari tiszttel az Ung. Hradischban⁹⁸ székelő cseh főparancsnokság tudatta, hogy az Antant parancsa folytán a csehek Magyarország területet meg fogjak szállni a következő vonalig: A Duna északi partja Dévénytől, Nógrádverőceig–Miskolc–Sátoraljaújhely–Csap (e városokat beleértve) és Ung megye keleti határa. Ezért a megállapított helyi demarkációs vonalat a csehek – hivatkozva az Ung. Hradischban folyó tárgyalásokra – felmondták.⁹⁹

Ez a demarkációs vonal, tulajdonképpen magyar sugallatra jött létre. Nagyjából a magyar nyelvhatár északi földrajzi vonalát követi. Nyugatról kezdve Pozsony megyében Pozsony, Vereckye,¹⁰⁰ Ebhard,¹⁰¹ Cseklész,¹⁰² Németgurab,¹⁰³ Egyházfa¹⁰⁴ (Maholánypusztá), Nagymácséd,¹⁰⁵ Galánta, felette Vága.¹⁰⁶

Nyitra vármegyében (Vág)Vecse,¹⁰⁷ Tardoskéd,¹⁰⁸ Érsekújvár,¹⁰⁹ Bars megyében (Zsitva)Besenyő,¹¹⁰ Verebély.¹¹¹ Verebélytől két hosszabban kiszögelő félsziget nyugat felé: az alsó pontjai a Nyitra megyei Kisbér és Nagyemőke,¹¹² a felsőé (Nyitra) Gerencsér,¹¹³ és (Bars)Lédec.¹¹⁴ Verebélytől tovább a Bars megyei Kiskoszmány,¹¹⁵ Kálna,¹¹⁶ Léván¹¹⁷ át, tart a Hont megyei Bori,¹¹⁸ Demend,¹¹⁹ Egeg,¹²⁰ Palást,¹²¹ Csáb,¹²² Bátorfalu.¹²³

Nógrád megyei Nagyzellő¹²⁴ (Felsőzellő), Pelsőc (Jelsőc),¹²⁵ Losonc, Pinc.¹²⁶ Gömör-Kishont megyében Rimaszombat, Padár,¹²⁷ Deresk,¹²⁸ Gice,¹²⁹ Csetnek,¹³⁰ Körös (Berzete-

körös),¹³¹ Csúcsom,¹³² Rozsnyó.¹³³ Abaúj-Torna megyében Jászó,¹³⁴ Nagyida,¹³⁵ Miglec (Miglécnémeti).¹³⁶ A folytonosság itt megszabad és Kassa városa, valamint a tőle keletre fekvő hét kis nyelvsziget alkotja a folytatólágosságot.

A második tömbterület azután Sátoraljaújhely felett Mihálnál indul. A folytatólágos nyelvhatár: Mihályi,¹³⁷ Csarnaho,¹³⁸ Imreg,¹³⁹ Szürnye¹⁴⁰ felett kiszögelés Hordicsáig, majd Szürnyétől Deregyő,¹⁴¹ Bajánháza,¹⁴² (Ung)Tarnóc,¹⁴³ Ungvár,¹⁴⁴ Császlóc,¹⁴⁵ Helmec,¹⁴⁶ Csomonya (Csongor),¹⁴⁷ Barkaszo,¹⁴⁸ Fornos.¹⁴⁹ Felette Munkács Bereg megyében még Beregújfalú,¹⁵⁰ majd Salánk,¹⁵¹ Királyháza,¹⁵² és Gödényháza¹⁵³ vonalán fut a nyelvhatár.

A magyar csapatok visszavonulását Vix alezredes – a cseh követeléseknek megfelelően – szorgalmazta. Több átíratában szót emelt, azért, hogy a magyar csapatok a demarkációs vonaltól délre vonuljonak vissza. Például: december 11-én a magyar csapatok feltartóztaták cseh osztagokat Nagymácséd¹⁵⁴ környéken, mely község kb. húsz kilométerre északra, fekszik a demarkációs vonaltól, mert ez Pered és Érsekújvár között egyenes vonallal jelöltetett ki.¹⁵⁵ A demarkációs vonal terepen való pontos megállapítása és kijelölése életbevágóan fontos lett volna, de erre nem került sor.

A fegyverszüneti vonal pontos futásának hiánya, önkényes értelmezésekre és területfoglalásokra adott alkalmat, amit sokszor kihasználtak. Ez a helyzet vezetett oda, hogy a szembenálló katonai egységek parancsnokai helyi demarkációs vonalban egyeztek meg. Teiler Károly ezredes – a Nyitrai 14. gyalogezred parancsnoka – jelentette, hogy a szembenálló cseh erők parancsnoka – Galgócznál¹⁵⁶ - átküldött két polgári egyént a következő demarkációs vonal ajánlattal: Nagybáb¹⁵⁷–226. magassági pont¹⁵⁸–Lakács¹⁵⁹–Assakürt¹⁶⁰–Ujlacska.¹⁶¹ Teisler ezredes nem fogadta el, az ajánlatot, mert így a csehek Nyitrától északra teljesen szabad kezét nyertek volna, de – kijelentette, hogy – elfogadja abban az esetben, ha a csehek a vonalat a műút és a vasút mentén Radosnaig¹⁶² Bajnán¹⁶³ át nagyban Bánig¹⁶⁴ meghosszabbítják.

A demarkációs vonalat elfogadták úgy, hogy ettől a vonaltól 8 kilométer széles területet jelöltek ki nyugati irányban, mely területen egyik félnek sem szabad fegyveres erőt állomásoztatni. A megállapodás csak a két kormány által megkötendő szerződésig marad életben.¹⁶⁵

A hadügyminisztérium utasítása szerint a kerületi parancsnokságoknak irányelvül az 1918. december 8-án kelt 32 931. eln. 1. sz. rendelet 3. pontja szolgál. (A Bartha-Hodza féle megállapodás.) Az ezen a vonalon túlmenő követelések felett tárgyalásokban bocsátkozni nem szabad. A megbeszélésen csak a helyi demarkációs vonal megállapítására szorítkozhatnak.¹⁶⁶

A kapott parancs szellemében például a Lévai állomásparancsnok érintkezésbe lépett a Nyitrai cseh parancsnokkal. Ez azonban minden tárgyalást visszautasított azzal, hogy Hodza tárgyalásai érvénytelenek, sőt az Antant parancsára nemsokára az egész Magyarországot meg fogják szállni.¹⁶⁷

4. Vix 1918. december 24-i jegyzéke

Vix meghagyta a magyar kormányt abban az illúzióban, hogy a végleges demarkációs vonalat az ideiglenes egyezség figyelembevételével fogják megállapítani. Képzeltető Károlyi Mihály nagy meglepetése, amikor Vix alezredes 1918. december 24-én átadta azt a jegyzéket¹⁶⁸ (tulajdonképpen közvetítette Franchet d'Esperey tábornok átíratát), amelyben az Antant Keleti Hadseregének parancsnoka meghatározta „...a szlovákiai föld történelmi határai[t], amely mögé a magyar csapatokat, vissza kell rendelni. A december 3-i 89/5. számú közlésem kiegészítésképpen... a szövetségesek keleti hadseregének parancsnokló

tábornokától kapott utasítás szerint a Csehszlovák állam által követelt határok – mint a Szlovákia történelmi határai – következőképpen állapították meg: 1. Magyarország jelenlegi északi határa, 2. Magyarország nyugati határa a Dunáig, 3. A Duna folyó az Ipoly torkolatáig, 4. Az Ipoly folyó Rimaszombatig (a város Szlovákországgé), 5. Egyenes vonal Rimaszombattól az Ung folyó torkolatáig, 6. Az Ung folyó az Uzsocki hágóig.”¹⁶⁹

Károlyi Mihály Vix-hez intézett levelében utalt rá, hogy a december 23-i átiratban meghatározott határokat még a szlovákok által megszállott vidékek néprajzi határainak sem lehet tekinteni, mert ezeken belül túlnyomóan szlovákok által lakott területek mellett egy élesen elhatárolt és majdnem kizárólag magyarok által lakott zóna is van.

A csehek által követeit területeken 725 074 magyar, 193 799 német, 110 356 rutén, továbbá 63 047 szinten más, mint szlovák, tehát összesen: 1 094 776¹⁷⁰ nem szlovák lakók, 1 602 353 szlovákkal szemben, nem számítva Csallóköz és Komárom város 122 031 főnyi teljes magyar lakosságát, amelyek nem esnek a demarkációs vonalon belül, mert a Duna északi ágától délre fekszenek.

A Szlovákia „történelmi határainak” kialakulásának folyamata meghaladja e dolgozat kereteit. Azonban el kell mondani, hogy Szlovákia és Kárpátalja 3900 településéből 818 helység magyar jellegű volt, ahol a magyarság a helyi lakosság 20–100%-át alkotta. 786 község, 21 mezőváros, 7 vidéki város és 4 nagyobb város tartozott e helységek közé. Ebből a 818 helységből 788, azaz 96% ekkor összefüggő zárt területet alkotott, s ezen a területen csupán 30 helység volt, melyek más nemzetiségű kis szigetek gyanánt, ékelődtek be a magyar etnikumba. Ez az egységes magyar nyelvterület földrajzi tekintetben csupán egyetlen helyen szakadt meg, közvetlenül Kassa alatt. Nyugaton 55 km, középütt 30, keleten pedig 35 kilométer széles volt, míg hossza úgy 800 kilométert tett ki.¹⁷¹ A Károlyi fele tiltakozó jegyzék hatástalan maradt. A magyar csapatok visszavonultak.

5. Kísérletek a helyi jellegű demarkációs vonal kijelölésére

Történtek azonban kísérletek, hogy a kijelölt demarkációs vonalat részben megváltoztassák. Kiindulópont a nemzetiségi határok figyelembe vétele volt. Például: 1919. február 2-án Rozsnyó város és járás kormánybiztosa – Garzó Gellért – a nemzetiségi határokat figyelembe véve egy demarkációs vonalat dolgozott ki Gömör megye területére. Így a leendő demarkációs vonal Gömör vármegyében:¹⁷² Dénes¹⁷³–Betlér–Rekenyeújfalu¹⁷⁴–Hámosfalva¹⁷⁵–Miglészpatak¹⁷⁶–Süvete¹⁷⁷–Kövi¹⁷⁸–Kisborosznok¹⁷⁹–Ispánmező¹⁸⁰–Gesztés¹⁸¹–Bugyikfalva¹⁸²–Meleghegy¹⁸³–Pápocs¹⁸⁴–Tóthegymeg¹⁸⁵–Perjése¹⁸⁶–Alsópokonány¹⁸⁷–Cserenycsény¹⁸⁸–Susán¹⁸⁹–Fazekaszaluzsány¹⁹⁰ vonalon választódik el tót és magyar vidékre.

Az 1918. december 24-én megállapított demarkációs vonal maradt, és a magyar kormány ezután ennek betartásáért küzdött.

JEGYZETEK

1. Az Osztrák–Magyar Monarchiát feszítő nemzetiségi problémákról bővebben lásd. Gulyás László (2002): Az Osztrák–Magyar Monarchia és a regionális etnikai nacionalizmus. In: Gazdag László (szerk.): Pécsi Tudományegyetem Regionális politika és gazdaságtan Doktori Iskolájának Évkönyve. Pécs. 168–188. old; Gulyás László (2005): A versailles-i békerendszer hatása a Kárpát-medence régióira. In: Glück Róbert, Gyimesi Gergely (szerk.): Pécsi Tudományegyetem Regionális politika és gazdaságtan Doktori Iskolájának Évkönyve. Pécs. 17–25. old.; Gulyás László (2012/a): Küzdelem a Kárpát-medencéért. Regionalizáció és etnoregionalizmus, avagy a

- nemzeti és nemzetiségi kérdés területi aspektusai Magyarországon 1690–1914. Kárpátia Stúdió. Budapest; Gulyás László (2012/b): Az Osztrák–Magyar Monarchia etnoregionalista átszervezésének tervezete. Aurél Popovici terve 1906. In: Majoros István főszerk.: Háborúk, békék, terroristák. Székely Gábor 70 éves. ELTE. Új- és Legújabbkori Történeti Tanszék. Budapest. 239–246. old.
2. A nagyobb összefüggésekhez és az ország geopolitikai helyzetére lásd Csüllög Gábor publikációt: Csüllög Gábor (2008): Az európai áramlási terek hatása a Kárpát-medence területi tagolódásának történeti folyamatára. In: Reményi P.–Szabó A. szerk. (2008) A nagy terek politikai földrajza. Pécs. 334–341. old.; Csüllög Gábor (1998): Térszerveződési irányok a Felvidék regionális tagozódásában (10–15. század). In: Frisnyák S. szerk. (1998): A felvidék történeti földrajza. Nyíregyháza: MTA Szabolcs-Szatmár-Bereg M. Tudományos Testület – BGYTF, 243–253. old.; Csüllög Gábor (2010): A Kárpát-medencei államtér problémái Trianon után. Közép-európai Közlemények 2010/4. szám (No. 11.) 56–61. old.; Csüllög Gábor (2012): A Közép-Európai Duna-völgy történeti földrajzi jellemzői. Közép-Európai Közlemények 2012/3–4. szám (No. 18–19.) 137–146. old.
 3. A diadalmas forradalom könyve. A Népkegyelet tagjainak, a forradalom szereplőinek és 75 magyar íróinak önvallomása. A forradalmi napok hiteles krónikája, szerk.: Gellért Oszkár. Budapest. 1918. Légrády testvérek kiadása. 38–39. old.
 4. Louis Franchet d'Espèrey, (Mostaganem, 1856. május 25. – Saint-Amancet, 1942. július 8.) francia tábornagy. A francia Keleti Hadsereg parancsnoka. A padovai fegyverszünet (1918. november 3.) megkötése után is a térségben maradt 1921-ig a békekötéseket felügyelni.
 5. Erről a kérdéssel bővebben: Ormos Mária (1983): Padovától Trianonig 1919–1920. Magvető. Budapest. 59–74. old.
 6. Belgrádi katonai konvenció a padovai fegyverszünet katonai alkalmazása. Amelyet a Károlyi kormány az Antant hatalmak képviselőivel, a francia keleti hadsereg (Henrys tábornok.) és a szerb hadsereg (Michits vajda) főparancsnokával 1918. november 13-án kötött meg. „... A legyőzött Magyarország kérte, hogy letehesse a fegyvert...” (Vix). A konvenció értelmében kijelölték Magyarországon a déli demarkációs vonalat. Ez Nagy-Szamos felső folyása, Beszterce, Maros falu a Maros folyónak a Tiszába való torkolata, Szabadka, Baja, Pécs, a Dráva folyása a szlovén–horvát határig. A kiűrésnek 8 napon belül meg kell történnie. A polgári közigazgatás magyar kézben marad. A magyar hadsereg teljes leszerelését írták elő, 6 gyalog és 2 lovas hadosztály kivételével. Átvonulási és tartózkodási jogot biztosított a szövetségesek csapatoknak. Lehetővé tette a stratégiai pontok megszállását. A konvenció még felsorolta, azokat a munkás és katonai alakulatokat és anyagi eszközöket, amelyet az antant igényelt a szerbiai közlekedés, hírközlés és szállítás helyreállítására. A konvenció aláírásakor is túlhaladott volt, amelyet soha nem tartottak be az antant és szövetségesei.
 7. Hadtörténelmi levéltár. Miniszteri Fegyverszüneti bizottság iratai (továbbiakban: HL. MFB.) 23. doboz. 1. főló.
 8. Ormos (1983): 71. old.
 9. Révai Nagy Lexikon Bp. 1912. V. kötet. 414. p.
 10. Ez a folyamat a csehszlovák–magyar viszonylatban 1918. november 2-tól 1919. június 13-ig tartott. Attól az időponttól, amikor az első cseh, morva katonai alakulat a történeti Magyarország területére – a Felvidékre – lépett, addig, amíg Clemenceau – az Antant nevében – közölte a magyar kormány vezetőivel Magyarország északi határát. A csehek területi követeléseire lásd: Suba János (2005): Cseh és szlovák elképzelések Szlovákia déli határáról. In: „Honvédő város” Nógrád megye északi határának megvédése Discussioes Neogradienses 8. Salgótarján. 54–77. old.
 11. Vavro Srobar (1928): Osvobodene Slovensko Pamati z rokov 1918–1920. Praha. 1. kötet. 212. old.
 12. Különösen fontos szerepet játszott ezen törekvésekben Edvard Beneš, lásd Gulyás László (2008): Edvard Beneš. Közép-Európa koncepciók és a valóság. Attraktor Kiadó. Máriabesnyő-Gödöllő; Gulyás László (2008): Beneš statesman or charlatan? The plans and the reality 1908–1948. Corvinus Publishing. Toronto-Buffalo; Gulyás László: Az első csehszlovák köztársaság (1918–1938) örökös külügyminisztere, avagy Edvard Benes két világháború közötti tevékeny-

- sege. In: Makkai Béla szerk. (2015): A Felvidék krónikása. Tanulmányok a 70 éves Popély Gyula tiszteletére. Károli Gáspár Református Egyetem-L' Harmattan Kiadó. Budapest. (ISBN 978-963-414-054-2) 175–188. old.
13. Doberdói Breit József (1925): A Magyarországi 1918/1919. évi forradalmi mozgalmak és a vörös háború története. Budapest. 1. kötet. 167. old.
14. Milan Hodža (Szucsány, 1878. 02. Clearwater, Florida, 1944. június 27.), újságíró, politikus, csehszlovák miniszterelnök. 1878-ban született Szucsányban (Turóc megye). Budapesten, Bécsben járt egyetemre. Újságíróként és szerkesztőként dolgozott. 1905–1910 között a magyar országgyűlésben képviselő volt. 1906 és 1914 között a Szlovák Nemzeti Párt alelnöke. Az új államban 1919–1920-ban egyesítésügyi miniszter, 1922–1925 között földművelésügyi; 1926–1929 között oktatásügyi, és 1932–1934 között földművelésügyi miniszter volt. 1935–1938 között Csehszlovákia miniszterelnöke volt. 1938-ban emigrált Franciaországba, ahol az 1939-ben megalakult Szlovák Nemzeti Tanács elnöke lett. 1941-től az Egyesült Államokban élt.
15. Ma Hontianske Trst'any, korábban Nadošany.
16. Ma Hrušov.
17. Ma Moldava nad Bodvou.
18. Ma Veľká Ida.
19. Ma Ždaňa.
20. Ma Kuzmice.
21. Abaújszina, ma Seňa.
22. Sloverisky rozchod s Madarmi roku 1918. Dokumentarny vyklad o jednaniach dra Milán Hodzu ako esl.plomonika s Karolyiho madarsku vladou v listogade a prosinci 1918 o ustup madarskych vojs zo Slovenska Bratislava, 1929. 43–44. p. [továbbiakban: Hodza (1929)].
23. Ferdinánd Peroutka (1945): Budovani statu. Praha. 1933–34. II. kötet 690. p., Idézi: Borsody István: Magyar–Szlovák kiegyezés. Budapest. 66. old.
24. Pesti Napló. 1918. november 29.
25. Hadtörténelmi Levéltár, Polgári Demokratikus forradalom iratai, 10. doboz, 1. főlíó. (továbbiakban: – HL. PDF.)
26. A Magyar Szent Korona Országainak 1910. évi népszámlálása Első rész. A népesség főbb adatai községek és népesebb puszták, telepek szerint. Szerkeszti és kiadja a Magyar Kir. Központi Statisztikai Hivatal Budapest. Athenaeum Irodalmi és Nyomdai R.-társulat, 1912. Magyar statisztikai közlemények. Új sorozat; 42.
27. Fernand Vix (Sand, 1876. október 26. – Neuilly-sur-Seine, 1941. március 21.) francia hivatásos katona. 1918–19-ben a szövetséges hatalmak budapesti katonai bizottságának vezetője. Az első világháború végén a francia Keleti Hadsereg törzsében szolgált Belgrádban. Budapestre 1918. november 26-án érkezett, annak a katonai bizottságnak a vezetőjeként, amelyet a hadsereg parancsnoka Henrys tábornok küldött Magyarországra, hogy ellenőrizze a padovai fegyverszünet és a belgrádi katonai konvenció végrehajtását, illetve előkészítse az ország és a semlegességi övezetek francia megszállását. Neve elsősorban a harmadik (1919. március 20-i jegyzékkel) forrt össze. Az Antant hatalmakat képviselő, időnként nyersen, katonásan fogalmazó Vix megpróbált ragaszkodni a konvenció előírásainak betartásához. Jelentéseiben sokszor kiállta a Magyarország francia katonai megszállása és a Károlyi kormány támogatása mellett, hogy az ország elkerülje az anarchiát és a polgárháborút. Többnyire realisan értékelte a budapesti helyzetet. Ő maga is felháborodott a túlzott követeléseken, s több alkalommal jelentette felettesének, hogy a magyar kormány tiltakozásai és panaszai a cseh illetve román megszállással kapcsolatban jogosak és megalapozottak.
28. Breit (1925): I. 68. p.
29. Hodza (1929): 66. old.; Eduárd Beneš (1935): Svetova valka a nase revoluce I–III. 1935. II. kötet 469–495. old.; III. kötet 528–531. old.; Fedor Houdek (1932): Vznik Hranic Slovenska. 201. old.
30. Hodza: i. m. 56–59.. p.
31. Dévény (szlovákul Devín, németül Theben) ma Pozsony város része, Pozsonyi IV. járásában. A városrész Pozsony központjától 8 km-re északnyugatra, a Morva folyó dunai torkolatánál, a Dévényi-kapunál fekszik.

32. Bazin (szlovákul Pezinok, németül Bösing, Szlovákiában. Pozsonytól 20 km-re északkeletre levő város a Kis-Kárpátokban.
33. Kis Senkőc (szlovákul Šenkvice, németül Schenkowitz), Bazintól 5 km-re keletre fekvő falu, a szomszédos Nagy-Senkőc Pozsony vármegye Szenci járásához tartozott. Kis- és Nagysenkőcöt 1964-ben Šenkvice néven egyesítették.
34. Pered (szlovákul Tešedíkovo 1948-ban a cseh kommunisták a szlovákosítási törekvések nyomán Tessedik Sámuel evangélikus pap, és szakíróról nevezték el.) Galántától 15 km-re délkeletre, Vágsellyétől 6 km-re délre, Deáki és Zsigárd között fekszik, ma a Nyitrai kerület Vágsellyei járásához tartozik.
35. Verebély (szlovákul Vráble) város, Bars vármegye Verebélyi járásának székhelye volt. Nyitrától 18 km-re, délkeletre, a Zsitva völgyében fekszik, ma Aha és Nemesdicske községek is ide tartoznak.
36. Garamkovácsi (szlovákul Kozárovce) község Bars vármegye Aranyosmaróti járásához tartozott. Lévától 12 km-re, északnyugatra, a Garam jobb partján fekszik. Ma Szlovákiában, a Nyitrai kerület Lévai járásához tartozik.
37. Bát (korábban Asszonyvásár, szlovákul: Bátovce, németül: Frauenmarkt) község a Hont vármegye Bati járásának székhelye volt. Lévától 14 km-re, északkeletre, a Selmec patak partján fekszik. 1922-ig járási székhely volt. Ma a Nyitrai kerület Lévai járásában van és Elesfalu tartozik hozzá.
38. Hontnémeti (szlovákul Hontianske Nemce, németül Baierndorf) Hont vármegye Korponai járásához tartozó község. Korponától 10 km-re, délnyugatra, a Selmec-Korponai hegyek között, a Selmec patak partján fekszik.
39. Litva (1891-ig Litava, szlovákul: Litava) Hont vármegye Korponai járásához tartozó község. Korponától 13 km-re, délkeletre, a Litva-patak felső folyása mentén fekszik. Ma Szlovákiában Besztercebányai kerülethez tartozik.
40. Lest (szlovákul: Lešť) Nógrád vármegye Balassagyarmati járásában lévő község. Zólyomtól 35 km-re, délkeletre fekszik, Túrmező tartozik hozzá. 1950-ig önálló község volt. A község területe 1950 óta katonai kiképzőközpont és gyakorlótér.
41. Losonc (szlovákul Lučenec, németül Lizenz), Nógrád vármegye Losonci járásának székhelye volt. Rimaszombattól 26 km-re-nyugatra fekszik, ma Dél-Szlovákia egyik legnagyobb városa Losoncapátfalva és Losonckisfalu tartozik hozzá.
42. Szomolnok (szlovákul: Smolník, németül: Schmölnitz) falu Szepes vármegye Gölnicbányai járásához tartozott. Gölnicbányától 26 km-re, délnyugatra a Szomolnok partján. Ma Szlovákiában a Kassai kerülethez tartozik
43. Margitfalva (szlovákul: Margecany) község Szepes vármegye Gölnicbányai járásához tartozott. Gölnicbányától 8 km-re, északkeletre a Hernád bal partján fekszik.
44. Töketerebes (szlovákul: Trebišov) város Zemplén vármegye Gálszécsi járásához tartozott. Kassától 45 km-re, délkeletre a Trnavka partján fekszik. Szlovákiában a Kassai kerület Töketerebesi járásának székhelye.
45. Gálszécs (szlovákul Sečovce) város Zemplén vármegye Gálszécsi járásának székhelye volt. Kassától 37 km-re-keletre fekszik, a sátorlajújhelyi határtól 29 km-re-északra található.
46. Szobránc (szlovákul: Sobrance, ukránul Собраниці) város, Ung vármegye Szobránci járásának székhelye volt. Nagymihálytól 18 km-re, keletre a Szobránci patak partján található. Ma Szlovákiában a Kassai kerület Szobránci járásának székhelye.
47. Homonna (szlovákul Humenné, németül Homenau) város Zemplén vármegye Homonnai járásának székhelye volt. Eperjestől 70 km-re, keletre, a Laborc folyó partján fekszik. Ma Kelet-Szlovákiában az Eperjesi kerület Homonnai járásának székhelye volt.
48. Hodza (1929): 64–65. old., Houdek (1932): 201. old.; Srobar (1928): 349. old; Benes (1935): II. kötet 489. old.; III. kötet 528–531. old.
49. Dévényújfalú (Devínska Nová Ves) vasútállomása Dévénytő (Devínske Jazero) vasútállomás. Dévény–Dévényújfalú között 5 km a távolság.
50. Szentgyörgy (szlovákul Svätý Jur, korábban Jur pri Bratislave, németül Sankt Georgen), Pozsony központjától 12 km-re-északkeletre fekvő város. Ma Szlovákia Pozsonyi kerületében, a Bazini járásban van.

51. Galánta (szlovákul Galanta, németül: Gallandau) Pozsony vármegye Galántai járás székhelye volt. Nagyszombattól 26 km-re-délkeletre fekszik. Délnyugat-Szlovákia Nagyszombati kerület Galántai járásának székhelye. Ma a Hódi, Javorinka és Nemesnebojsza községek is hozzátartoznak.
52. Korpona (szlovákul Krupina, németül Karpfen), Hont vármegye Korponai járásának székhelye volt. Zólyomtól 27 km-re, délre a Korpona-patak völgyében fekszik. Ma a Besztercebányai kerület Korponai járásának székhelye.
53. Gács (szlovákul Halič) Nógrád vármegye Gácsi járásának székhelye volt. Losonctól 7 km-re, északnyugatra található. Ma Szlovákia Besztercebányai kerület Losonci járásához tartozik.
54. Nyustya (szlovákul Hnúšťa) Gömör-Kishont vármegye Rimaszombati járásához tartozó város. Rimaszombattól 21 km-re, északra, a Rima és a Klenóci-Rima összefolyásánál fekszik. Ma a Besztercebányai kerület Rimaszombati járásához tartozik.
55. Nagyrőce (szlovákul Revúca, korábban Veľká Revúca, németül Gross-Rauschenbach) a város a Gömör-Kishont vármegye Nagyrőcei járásának székhelye volt. Rimaszombattól 50 km-re, északkeletre, a Murány-folyó bal partján fekszik. Ma a Besztercebányai kerület Nagyrőcei járásának székhelye, Kiszőce is hozzá tartozik.
56. Gölnicbánya (szlovákul Gelnica, németül Göllnitz) városa a Szepes vármegye Gölnicbányai járásának székhelye volt. Eperjestől 28 km-re-délnyugatra fekszik. A Szepesség egyik legfontosabb bányavárosa volt. Ma Szlovákiában a Kassai kerület Gölnicbányai járásának székhelye.
57. Lemes, (szlovákul: Lemešany) község Sáros vármegye Lemesi járásának székhelye volt. Eperjestől 17 km-re, délre, a Tarca jobb partján fekszik. Ma Böki község is hozzá tartozik. Ma Szlovákiában az Eperjesi kerület Eperjesi járásához tartozik.
58. Nagymihály (szlovákul Michalovce, korábban Michalany, németül Großmichel) városa Zemplén vármegye Nagymihályi járásának székhelye volt. A Laborc völgyében fekszik Kassától 54 km-re, keletre. Ma Szlovákiában, a Kassai kerület Nagymihályi járásának székhelye. Kisverbóc, Laborcszög, Mocsár és Topolyán községek tartoznak hozzá.
59. Mezőlaborc, (szlovákul: Medzilaborce,) városa Zemplén vármegye Mezőlaborci járásának székhelye volt. Eperjestől 60 km-re, északkeletre, a Laborc bal partján fekszik. Ma Szlovákiában az Eperjesi kerület Mezőlaborci járásában van és Boró és Vidrány tartozik hozzá.
60. Breit (1925): 88–89. old.; Rubint Dezső (1922): Az Összeomlás 1918. Budapest. 27. old.; Kerekes József: Magyarország forradalmi harcai (Az 1918/19. évi hadműveletek katonai története) kézirat. HL. I. kötet. 27. old.
61. Hodza (1929) 64–65. old. Hodza idézett könyve ugyanis eredetileg cikksorozat formájában jelent meg a pozsonyi „Slovensky dennik” című napilapban. Ennek visszhangjaként keletkezett Bartha nyilatkozata.
62. Document Concernant L execution ae L armistice én Hongrie (novembre 1918 mars 1919) Budapest. 1919.
63. HL. PDF. 12. doboz. 2. főlíó.
64. Pesti Napló. 1918. december 7.
65. HL. PDF. 12. doboz. 2. főlíó.
66. Pozsonybeszterce (szlovákul Záhorská Bystrica, németül Bisternitz) egykori falu Pozsony vármegye Pozsonyi járásához tartozott. Ma Pozsony része (a Pozsonyi kerületben, a Pozsonyi IV. járásban), Pozsony központjától 12 km-re, északnyugatra fekszik.
67. A hegycsúcs 4,3 km-re Besztercétől KKD irányba, ma Hrabovina hegy csúcsa 433,8 méter magas.
68. Ez a Kl. Ahorbrg (Javornik) hegy egyik csúcsa.
69. Ahornberg (Kornberg/Javornik/) csúcsa, mai neve Veliki Javornik hegy 593,6 m magas.
70. A 494. háromszögelési pont a Dreisteiner Katterberg hegyen található.
71. Czajla (szlovákul Cajla), Ma Bazin (szlovákul Pezinok, németül Bösing), város része Pozsony vármegye Szenci járásához tartozott. Ma Szlovákiában a Pozsonyi kerület Bazini járásának székhelye.
72. A majorság az 1: 75 000 méretarányú térképen az az előbb említett ponttól (út és vasútkeresztződés) 900 méter keletre van. A térképi megírása M. H. Bahnwald, illetve az 1934. évi magyar kiadáson Baumwald, az 1961. térképen Panholec néven szerepel. 1945 után Állami Gazdaságot szerveztek rá (Suba J.).

73. Pozsonysárfő (szlovákul Blatné, korábban Šarfia) község Szentől 5 km-re-északra fekszik. Ma Szlovákiában, a Pozsonyi kerületben a Szenci járáshoz tartozik.
74. Kápolna, Erzsébetkápolna (1899-ig Kápolna, szlovákul Kaplna, németül Kapeln) község Pozsony vármegye Szenci járásának része volt. Nagyszombattól 14 km-re-délnyugatra fekszik. Ma Szlovákiában, a Pozsonyi kerületben, a Szenci járáshoz tartozik. 1974 és 1990 között Báihonyhoz tartozott.
75. Pusztapát (szlovákul Pác) község Pozsony vármegye Nagyszombati járásához tartozott. Nagyszombattól 10 km-re, délnyugatra, a Gidra patak partján fekszik. 1974 óta Cífer része. Cífer (korábban Biksárd) község Pozsony vármegye Nagyszombati járásához tartozott. Nagyszombattól 10 km-re, délnyugatra. Ma Szlovákiában, a Nagyszombati kerületben, a Nagyszombati járásban van. fekszik, Dajta és Pusztapát tartozik hozzá.
76. Szilics, Szelincs (szlovákul Zeleneč) község Pozsony vármegye Nagyszombati járásához tartozott, Nagyszombattól 4 km-re, délre. Ma Szlovákiában a Nagyszombati kerület Nagyszombati járásához tartozik.
77. Vágkeresztúr (szlovákul Križovany nad Dudváhom) község, Pozsony vármegye Nagyszombati járásához tartozott. Nagyszombattól 7 km-re, délkeletre, a Vág folyótól 5 km-re, nyugatra, a Dudvág közelében fekszik. Ma Szlovákiában, a Nagyszombati kerületben, a Nagyszombati járáshoz tartozik.
78. Váhta (Váltasur) falu Pozsony vármegye Nagyszombati járásához tartozott. Ma Súr (szlovákul Šúrovce) község része. Súr község négy korábbi település, Nagysúr, Valtasúr, Várassúr és Nemessúr egyesítéséből jött létre. Nagyszombattól 11 km-re-délkeletre található.
79. HL. PDF. 12. doboz. 2. fólió.
80. Szentgyörgy (szlovákul Svätý Jur, korábban Jur pri Bratislave, németül Sankt Georgen, város Pozsony vármegye Pozsonyi járásához tartozott. Pozsony központjától 12 km-re-északkeletre fekszik. Ma Szlovákiában, a Pozsonyi kerület Bazini járásában.
81. Tótgurab község (szlovákul Slovenský Grob, németül Slowakisch-Eisgrub, Böhmisches-Grub, Slawisch-Weissgrob) Pozsony vármegye Szenci járásához tartozott. Bazintól 3 km-re-délre fekszik. Ma Szlovákiában, a Pozsonyi kerületben, a Bazini járáshoz tartozik.
82. Hattyúpatak község (1899-ig Schweinsbach, korábban Švajnsbach, németül Schweinsbach, szlovákul Viničné) Pozsony vármegye, Szenci járásához tartozott. Bazintól 3 km-re-délkeletre fekszik. Mai szlovák nevét 1948-ban kapta. Ma a Pozsonyi kerületben, a Bazini járásban található.
83. Csataj község (szlovákul Čataj, németül Schattein) Pozsony vármegye Szenci járásához tartozott. Szentől 9 km-re, északkeletre fekszik. Ma Szlovákiában, a Pozsonyi kerületben, a Szenci járáshoz tartozik.
84. Páld (szlovákul Pavlice) község Pozsony vármegye Nagyszombati járásához tartozott. Nagyszombattól 14 km-re, délre található. Ma Szlovákiában, a Nagyszombati kerületben, a Nagyszombati járásban van.
85. Ábrahám község (korábbi nevén Szentábrahám, szlovákul: Abrahám) Pozsony vármegye Nagyszombati járásához tartozott. Galántától 11 km-re, északnyugatra fekszik. Ma Szlovákiában, a Nagyszombati kerület Galántai járásához tartozik.
86. 134 háromszögelési pont Nagymácsédtól 1400 méter Északra van Ábrahám és Vága közötti légvonalon.
87. Vága község (szlovákul Váhovce) Pozsony vármegye Galántai járásához tartozott. Szeredtől 5 km-re, délkeletre, a Vág jobb partján fekszik. Ma Szlovákiában, a Nagyszombati kerületben található.
88. Zsigárd község (szlovákul Žihárec) Pozsony vármegye Galántai járásához tartozott. Vágsellyétől 10 km-re, délre, Pered, Vágfarkasd és Királyrév között fekszik. Ma Szlovákiában, a Nyitrai kerület Vágsellyei járásához tartozik.
89. HL. PDF. 10. doboz. 2. fólió
90. Érsekújvár (szlovákul: Nové Zámky, németül: Neuhäus (e)l, város a Nyitra folyó partján, 100 km-re van Pozsonytól, és 120 km-re Budapesttől.
91. A Zsitva (szlovákul: Žitava) a Nyitra bal oldali mellékfolyója Szlovákiában. Hossza 99 km. Érsekújvártól 6 km-re-keletre folyik.

92. Losonctamási község (szlovákul: Tomášovce) Nógrád vármegye Losonci járásához tartozott. Losonctól 7 km-re-északnyugatra fekszik. Ma a Besztercebányai kerületben, a Losonci járás-hoz tartozik.
93. Betlér község (szlovákul: Betliar németül: Betler) Gömör–Kishont vármegye Rozsnyói járásá-hoz tartozott. Rozsnyótól 5 km-re, északnyugatra, a Sajó bal partján található. Ma Szlovákiá-ban a Kassai kerület Rozsnyói járásában van.
94. Margitfalva község (szlovákul: Margecany) Szepes vármegye Gölnicbányai járásához tarto-zott. Gölnicbányától 8 km-re, északkeletre a Hernád bal partján fekszik. Ma Szlovákiában a Kassai kerület Gölnicbányai járásához tartozik.
95. Solymos község (szlovákul: Iňačovce) Ung vármegye Szobránci járásához tartozott. Nagymi-hálytól 12 km-re-délre fekszik. Ma Szlovákiában a Kassai kerület Nagymihályi járásához tar-tozik.
96. HL. PDF. 10. doboz. 2. fólió.
97. HL. Miniszteri Fegyverszüneti Bizottság iratai. 1. doboz. 267/1918 (továbbiakban: – MFB.)
98. Németül: Ungarisch Hradisch, Magyarhradis, csehül: Uherské Hradiště. Kisváros Morvaor-szágba, a határ mentén. A névnek jelentése (magyar erőd) is közeli határra utal. A 19. szá-zad végétől Hunfalvy János Magyarhradis, Magyarerőd, Magyarvár, Magyar-Radistya neve-ken említi.
99. HL. PDF. 10. doboz, 2. fólió. MFB. 1. doboz, 610/1918.
100. Szlovákul Vrakúňa, németül Frattendorf vagy Wrackendorf ma Pozsony város része.
101. Ma Malinovo, korábban Eberhart, németül Eberhardt.
102. Ma Bernolákovo, korábban Čeklís, németül Landschüt.
103. Magyargurab, 1899-ig Német-Gurab, ma Veľký Grob korábban Nemecký Grob, németül Deutsch-Grub.
104. Más néven Egyházfalva Ma Kostolná pri Dunaji, németül Gaswar.
105. Ma Veľká Mača.
106. Ma Váhovce.
107. Szlovákul Veča, ma Vágsellye(Šaľa) településrésze.
108. Ma Tvrdošovce.
109. Ma Nové Zámky.
110. Ma Bešeňov.
111. Ma Vráble.
112. Szlovákul: Veľké Janíkovce, ma Nyitra városrésze.
113. Ma Nitrianske Hrnčiarovce.
114. Barslédec, Ladice.
115. Ma Malé Kozmálovce.
116. Más néven Garamkálna, szlovákul Kalná nad Hronom. Kis- és Nagykálna egyesítésével jött létre.
117. Ma Levice.
118. Ma Bory.
119. Deménd, ma Demandice.
120. Ma Hokovce.
121. Ma Plášťovce.
122. Ma Čebovce.
123. Ma Bátorová.
124. A Veľké Zlievce. Felsőzellő, 1899-ig Nagy-Zellő, németül: Gross-Zellowitz.
125. Ma Plešivec.
126. Ma Pinciná.
127. Balogpádár (Pádár), ma Padarovce.
128. Ma Držkovce
129. Ma Hucín.
130. Ma Štítnik.
131. Ma Kružná.
132. Ma Čučma.

133. Ma Rožňava.
134. Ma Jasov.
135. Ma Veľká Ida.
136. Ma Milhost'.
137. Ma Michal'an.
138. Ma Černocho.
139. Korábban Imbreg, ma Brehov.
140. Ma Sirník.
141. Ma Drahňov.
142. Ma Bajany.
143. Ma Тарнівці, Ukrajnában Kárpátalján az Ungvári járásban.
144. Szlovákul és csehül Užhorod, (ukránul: Ужгород [Uzshorod]. Ukrajnában Kárpátalján.
145. Ma Часлівці (Csaszlivci / Chaslivtsi), oroszul Часловци (Csaszlovci/Časlovci). Ukrajnában, Kárpátalján.
146. Ma Kráľovský Chlmec.
147. Ma Чомонин (Csomonin/Chomonyn), oroszul Чомонин (Csomonyin/Čomonin), Ukrajnában, Kárpátalján.
148. Szlovákul: Barkasová, ukránul Баркасове (Barkaszove/Barkasove), oroszul Баркасово (Barkaszovo/Barkasovo), Ukrajnában, Kárpátalján.
149. Ma Форнош (Fornos/Fornosh), korábban Ліскове (Liszkov/Liskove), oroszul Лесковое (Leszkovoje/Leskovoje), Ukrajnában, Kárpátalján.
150. Ma Берегуйфалу (Berehujfalu), korábban Нове Село (Nove Szelo/Nove Selo), oroszul Новое Село (Novoje Szelo/Novoe Selo) Ukrajnában, Kárpátalján.
151. Ma Шаланки (Salanki/Shalanky), oroszul Шаланки (Salanki/Šalanki), Ukrajnában, Kárpátalján.
152. Ma Королеве (Koroleve), oroszul Королево (Korolevo) Ukrajnában, Kárpátalján.
153. Ma Гудя Ukrajnában.
154. Nagymácséd község (szlovákul Veľká Mača) Pozsony megye Galántai járásához tartozott. Galántától 7 km-re, északnyugatra, a Vág és a Dudvág folyók között fekszik. A magyar–szlovák nyelvhatár mentén fekvő magyar falu. Ma Szlovákiában, a Nagyszombati kerületben található.
155. HL. MFB. 2. doboz 639/1918.
156. Galgóc város (szlovákul Hlohovec, németül Freistadt) Nyitra vármegye Galgóci járásához tartozott. Nagyszombattól 19 km-re, északkeletre, a Vág bal partján található. Ma Szlovákiában a Nagyszombati kerület Galgóci járásának székhelye.
157. Nagybáb falu (szlovákul Veľký Báb, németül Gross-Baab) Nyitra vármegye Galgóci járásához tartozott. Nyitrától 16 km-re, nyugatra fekszik. Ma Báb településrésze, a Nyitrai kerületben, a Nyitrai járásban
158. Ez a 225 háromszögelési pontot jelöli, amely a Babisek vrh. csúcsa. A hivatkozott pont a Nagybáb-(Nyitra)újlak (szlovákul:Veľké Zálužie) között légvonalban található. Nagybábtól 3,7 km-re, Újlaktól 1,9 km-re. A Nyiráújlaki-Szeredi úttól északra 400 m-re. Az 1 : 75 000 méretarányú 1914. évi térképen Babisek vrh, az 1928. évi cseh kiadású térképen Babisek néven szerepel a hegy megírása.
159. Lakács község (szlovákul Lukáčovce) Nyitra vármegye Galgóci járásához tartozott. Nyitrától 18 km-re-északnyugatra fekszik. Ma Szlovákiában, a Nyitrai kerületben, a Nyitrai járáshoz tartozik.
160. Assakürt község (szlovákul Nové Sady, korábban Ašakert) Nyitra vármegye Nyitrai járásához tartozott. Nyitrától 15 km-re, északnyugatra fekszik. Ma Szlovákiában, a Nyitrai kerületben, a Nyitrai járáshoz tartozik.
161. Újlacska község (szlovákul Malé Zálužie, korábban Ujlaček) Nyitra vármegye Nyitrai járásához tartozott. Nyitrától 17 km-re, északnyugatra fekszik. Ma Szlovákiában, a Nyitrai kerületben, a Nyitrai járásban található.
162. Radosna község (szlovákul Radošina) Nyitra vármegye Nagytapolcsányi járásához tartozott. Nagytapolcsánytól 21 km-re, nyugatra fekszik. Ma Szlovákiában, a Nyitrai kerület Nagytapolcsányi járásához tartozik.

163. Nyitrabajna község (szlovákul Bojná) Nyitra vármegye Nagytapolcsányi járásához tartozott. Nagytapolcsánytól 8 km-re, nyugatra, a Bojnianka-patak völgyében fekszik. Ma Szlovákiában, a Nyitrai kerület Nagytapolcsányi járásához tartozik.
164. Bán városa (szlovákul: Bánovce nad Bebravou) Trencséntől 30 km-re-délkeletre fekszik a Bebrava völgyében. Ma Szlovákiában a Trencsényi kerület Bányai járásának székhelye.
165. HL. PDF. 10. doboz, 9. főlíó
166. HL. PDF. 10. doboz, 2. főlíó. MFB. 1. doboz, 610/1918
167. HL. PDF. 12. doboz, 6 főlíó
168. A köztudatban három diplomáciai okmány terjedt el– a Budapesti Antant-misszió vezetőjéről – Vix-jegyzék néven. Ez a második.
169. HL. MFB 2. doboz. 842//1918.
170. HL. MFB. 3. doboz.140/1918.
171. A nemzetiségi kérdés és a határmegállapításra lásd: Suba János (2012): A nemzetiségi kérdés és a határmegállapítás a trianoni határ északi szakaszának kijelölésénél 1921–1922 között. In: Végh Andor szerk (2012): A kisebbségek geopolitikája. VIII. Magyar Politikai Földrajzi Konferencia 79–87. old. Pécs. PTE TTK Földrajzi Intézet Politikai Földrajzi, Fejlődési és Regionális Tanulmányok Tanszéke.
172. HL. MFB 6 doboz, 2401/1919.
173. Dénes község (1900-ig Uhorna, szlovákul: Úhorná) Rozsnyói járásban. Rozsnyótól 12 km-re, északkeletre fekvő hegyi település. Ma Szlovákiában a Kassai kerület Gölnicbányai járásában található.
174. Rekenyeújfalu község (szlovákul: Rakovnica, korábban Rekeňany) Rozsnyói járásban. Rozsnyótól 5 km-re, nyugatra. Ma Szlovákiában a Kassai kerület Rozsnyói járásában található.
175. Hámosfalva község (1897-ig Rozsloznya, szlovákul: Rozložná) Rozsnyói járásban. Rozsnyótól 15 km-re, nyugatra fekszik. Ma Szlovákiában a Kassai kerület Rozsnyói járásában van.
176. Miglészpataka község Nagyrőcei járásban. Miglészpataka és Jolsvatapolca községeket egyesítették. Így neve Jolsvatapolca (szlovákul: Gemerské Teplice, korábban Jelšavské Teplice) lett. Nagyrőcétől 16 km-re, délkeletre a Murány bal partján fekszik. Ma Szlovákiában, a Besztercebányai kerületben, a Nagyrőcei járásban található.
177. Süvete község (szlovákul: Šivetice) Nagyrőcei járásban. Nagyrőcétől 18 km-re, délkeletre a Murány jobb partján fekszik. Ma Szlovákiában, a Besztercebányai kerületben, a Nagyrőcei járásban van.
178. Kővi község (szlovákul Kameňany) Nagyrőcei járásban. Nagyrőcétől 23 km-re, délkeletre a Keleti-Turóc partján fekszik. Ma Szlovákiában a Besztercebányai kerület Nagyrőcei járásában található.
179. Kisborosznok, Borosznok község (szlovákul: Brusník) Ratkói járásban. Nagykürtöstől 19 km-re északkeletre, a Tiszovnyik patak partján fekszik. Ma Szlovákiában, a Besztercebányai kerületben, a Nagykürtösi járásához tartozik.
180. Gömörispánmező község (szlovákul: Španie Pole) Ratkói járásban. Rimaszombattól 22 km-re, északkeletre fekszik. Ma Szlovákiában, a Besztercebányai kerületben, a Rimaszombati járásához tartozik.
181. Gesztes község (szlovákul: Hostišovce) a Feledi járásban. Rimaszombattól 15 km-re, északkeletre fekszik. Ma Szlovákiában, a Besztercebányai kerületben, a Rimaszombati járásban fekszik.
182. Bugyikfala község (szlovákul: Budikovany) a Feledi járásban. Rimaszombattól 14 km-re, északkeletre fekszik. Ma Szlovákiában, a Besztercebányai kerületben, a Rimaszombati járásban található.
183. Meleghegy község (szlovákul: Teplý Vrch, 1948-ig Meleched') a Feledi járásban. Rimaszombattól 12 km-re, északkeletre a Szlovák Érchegység délkeleti részén, a Balog partján. Ma Szlovákiában, a Besztercebányai kerületben, a Rimaszombati járásban van.
184. Pápocs falu (szlovákul Papa) Rimaszombati járásában. Rimaszombattól 14 km-re, északkeletre az azonos nevű patak völgyében fekszik.1964-től Derencsényi településrésze. Ma Szlovákiában a Besztercebányai kerület Rimaszombati járásban található.

185. Tóthegymeg község (szlovákul Horné Zahorany) Rimaszombati járásban. Rimaszombattól 9 km-re-északra fekszik. 1920-tól 1948-ig hivatalos neve Slovenské Zahorany volt. Ma Szlovákiában a Besztercebányai kerület Rimaszombati járásához tartozik.
186. Perjése község (szlovákul Dražice) Feledi járásban. Rimaszombattól 7 km-re, északkeletre a Perjesei-patak (Dražický potok) völgyében fekszik. Ma Szlovákiában a Besztercebányai kerület Rimaszombati járásához tartozik.
187. Alsópokonány község (szlovákul Nižná Pokoradz) Rimaszombati járásban. 1974-től Rimaszombat város (szlovákul: Rimavská Sobota, németül: Gross-Steffelsdorf) településrésze. A városközponttól 2 km-re-északra fekszik, a Balogpádára vezető út mentén.
188. Cserencsény község (szlovákul Čerenčany) Rimaszombati járásban. Rimaszombattól 5 km-re, északnyugatra, a Rima bal partján. Ma Szlovákiában a Besztercebányai kerület Rimaszombati járásához tartozik.
189. Susány község (szlovákul Sušany) Rimaszombati járásban. Rimaszombattól 15 km-re, északnyugatra a Szuha-patak (Suchá) völgyében fekszik. Ma Szlovákiában a Besztercebányai kerület Poltári járásában.
190. Fazekaszsaluzsány község (szlovákul Hrnčiarске Zalužany) Rimaszombati járásban. Rimaszombattól 11 km-re nyugat-északnyugatra, Poltártól 9 km-re-délkeletre fekszik a Szuha-patak (Suchá) völgyében, a Poltár–Rimaszombat vasútvonal mentén. Ma Szlovákiában a Besztercebányai kerület Poltári járásához tartozik.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Eduárd Beneš (1927–1935): Svetova valka a nase revoluce I–III., Praha. 1927–1935. II. 469–495. old.
- Breit József (1925): A Magyarországi 1918/1919. évi forradalmi mozgalmak és a vörös háború története. Budapest, 1925. 1. kötet.
- Borsody István (1945): Magyar–Szlovák kiegyezés. Bp. 1945.
- Csüllög Gábor (1998): Térszerveződési irányok a Felvidék regionális tagozódásában (10–15. század). In: Frisnyák S. (szerk.) A felvidék történeti földrajza. Nyíregyháza: MTA Szabolcs-Szatmár-Bereg M. Tudományos Testület – BGYTF, 1998. 243–253. old.
- Csüllög Gábor (2008): Az európai áramlási terek hatása a Kárpát-medence területi tagolódásának történeti folyamatára. In: Reményi P.–Szebényi A. (szerk.) A nagy terek politikai földrajza. Pécs, 2008. 334–341. old.
- Csüllög Gábor (2010): A Kárpát-medencei államtér problémái Trianon után. In: Közép-európai Közlemények III. évfolyam 4. szám (No. 11.) 2010. 56–61. old.
- Csüllög Gábor (2012): A Közép-Európai Duna-völgy történeti földrajzi jellemzői. In: Közép-Európai Közlemények V. évfolyam 3–4. szám (No. 18–19.) 2012. 137–146. old.
- Gellért Oszkár (szerk.) (1918): A diadalmas forradalom könyve. A Nép kormány tagjainak, a forradalom szereplőinek és 75 magyar írónak önvallomása. A forradalmi napok hiteles krónikája. Bp. 1918. Légrády testvérek kiadása. 38–39. old.
- Gulyás László (2002): Az Osztrák–Magyar Monarchia és a regionális etnikai nacionalizmus. In: Gazdag László (szerk.): Pécsi Tudományegyetem Regionális politika és gazdaságtan Doktori Iskolájának Évkönyve. Pécs. 168–188. old.
- Gulyás László (2005): A versailles-i békerendszer hatása a Kárpát-medence régióira. In: Glück Róbert, Gyimesi Gergely (szerk.): Pécsi Tudományegyetem Regionális politika és gazdaságtan Doktori Iskolájának Évkönyve. Pécs 2005. 17–25. old.
- Gulyás László (2008/a): Edvard Beneš. Közép-Európa koncepciók és a valóság. Attraktor Kiadó. Máriabesnyő-Gödöllő.
- Gulyás László (2008/b): Beneš statesman or charlatan? The plans and the reality 1908–1948. Corvinus Publishing. Toronto-Buffalo.
- Gulyás László (2012/a): Küzdelem a Kárpát-medencéért. Regionalizáció és etnoregionalizmus, avagy a nemzeti és nemzetiségi kérdés területi aspektusai Magyarországon 1690–1914. Kárpátia Stúdió. Budapest.

- Gulyás László (2012/b): Az Osztrák–Magyar Monarchia etnoregionalista átszervezésének tervezete. Aurél Popovici terve 1906. In: Majoros István főszerk.: Háborúk, békék, terroristák. Székely Gábor 70 éves. ELTE. Új- és Legújabbkori Történeti Tanszék. Budapest. 2012. 239–246. old.
- Gulyás László (2015): Az első csehszlovák köztársaság (1918–1938) örökös külügyminisztere, avagy Edvard Beneš két világháború közötti tevékenysége. In: Makkai Béla szerk. (2015): A Felvidék krónikása. Tanulmányok a 70 éves Popély Gyula tiszteletére. Károli Gáspár Református Egyetem–L'Harmattan Kiadó. Budapest. 175–188. old.
- Houdek Fedor (1932): Vznik Hranic Slovenska.
- Hodza, Milan (1929): Sloverisky rozchod s Madarmi roku 1918. Dokumentarny vyklad o jednaniach dra Milán Hodzu ako csl.plomonika s Karolyiho madarsku vladou v listogade a prosinci 1918 o ustup madarskych vojs zo Slovenska Bratisiava.
- Kerekess József (1949): Magyarország forradalmi harcai (Az 1918/19. évi hadműveletek katonai története) kézirat. HL. I. kötet.
- Ormos Mária (1983): Padovától Trianonig 1919–1920. Magvető. Budapest.
- Peroutka, Ferdinand (1934): Budovani statu. Praha. 1933–34. II. kötet.
- Révai Nagy Lexikon. Budapest. 1912. V. kötet.
- Rubint Dezső (1922): Az Összeomlás 1918. Budapest.
- Suba János (2005): Cseh és szlovák elképzelések Szlovákia déli határáról. In: „Honvédő város” Nógrád megye északi határának megvédése. Discussioes Neograiadiens 8. Salgótarján. 54–77. old.
- Suba János (2012): A nemzetiségi kérdés és a határmegállapítás a trianoni határ északi szakaszának kijelölésénél 1921–1922 között. In: A kisebbségek geopolitikája. Végh Andor (szerk.) VIII. Magyar Politikai Földrajzi Konferencia 79–87. old. Kiadja: PTE TTK Földrajzi Intézet Politikai Földrajzi, Fejlődési és Regionális Tanulmányok Tanszéke.
- Srobar, Vavro (1928): Osvobodene Slovensko Pamati z rokov 1918–1920. Praha.
- (1919): Document Concernant L execution ae L armistice én Hongrie (novembre 1918 mars 1919) Budapest. 1919.

Levéltári források:

- Hadtörténelmi levéltár. Miniszteri Fegyverszüneti bizottság iratai 1. 2.3, 6, 23. doboz.
- Hadtörténelmi Levéltár, Polgári Demokratikus forradalom iratai 10, 12. doboz

Újságok:

- Pesti Napló. 1918. november 29.
- Pesti Napló. 1918.december 7.

Statisztikák

- A Magyar Szent Korona Országainak 1910. évi népszámlálása I. Budapest 1912., Magyar Statisztikai Közlemények (Új. Sorozat 42. kötet).